

PM 2017:225 RIV (Dnr: 110-1171/2017)

Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet (SOU 2017:54)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 27 oktober 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

En särskild utredning har i sitt slutbetänkande ”Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet” (SOU 2017:54) lämnat förslag bland annat om hur utbildningen för nyanlända elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser kan anpassas för att öka elevernas möjligheter att nå behörighet till gymnasie-skolans nationella program. Utredningens förslag innebär bland annat förstärkta rättigheter till handledning på modersmålet och rätt till modersmålsundervisning för ensamkommande barn. Utredningen understryker denna elevgrupps heterogena utbildningsbakgrund och lämnar förslag om hur undervisningen kan och bör anpassas. Utredningen redovisar också vilka ekonomiska konsekvenser som de menar att deras förslag kommer att innebära för kommunerna.

Remissen har remitterats till staden för yttrande och finns att läsa i sin helhet på [regeringens webbplats](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret är positivt till utredningens uppdrag och syfte och välkomnar i huvudsak de förslag som läggs fram i betänkandet.

Utbildningsnämnden ställer sig bakom regeringens förslag med vissa tillägg i sakfrågorna.

Mina synpunkter

Ett av skolans mest aktuella och angelägna uppdrag är att se till att de elever som kommit till Stockholm under de senaste åren efter att ha flytt från krig och konflikter i sina hemländer tas emot på ett bra sätt och får en högkvalitativ utbildning som leder till jobb och vidare studier. Därför ser jag positivt på att regeringen tillsatte en

utredning som, utifrån forskning och beprövad erfarenhet, nu har förslagit en rad konkreta åtgärder för att stärka skolans möjligheter att ge rätt förutsättningar för att nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet. Jag ställer mig i stort bakom betänkandets förslag. Samtidigt vill jag framhålla det som även stadsledningskontoret i sitt remissvar belyser kring skolans kompetensutmaningar. Vi vet att rätt utbildade och behöriga lärare är den viktigaste faktorn för att kunna ge alla elever, oavsett bakgrund, förutsättningar att uppnå gymnasiebehörighet. I dag råder det lärarbrist i Sverige och därför är också den framtida kompetensförsörjningen inom skolan den viktigaste utmaningen som staten och kommunerna måste samverka kring för att utveckla svensk skola.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 12 oktober 2017

OLLE BURELL

Bilaga

Remissen, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

En särskild utredning har i sitt slutbetänkande ”Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet” (SOU 2017:54) lämnat förslag bland annat om hur utbildningen för nyanlända elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser kan anpassas för att öka elevernas möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utredningens förslag innebär bland annat förstärkta rättigheter till handledning på modersmålet och rätt till modersmålsundervisning för ensamkommande barn. Utredningen understryker denna elevgrupps heterogena utbildningsbakgrund och lämnar förslag om hur undervisningen kan och bör anpassas. Utredningen redovisar också vilka ekonomiska konsekvenser som de menar att deras förslag kommer att innebära för kommunerna.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att behovet av att skapa bättre förutsättningar för nyanlända elevers möjlighet att uppnå behörighet till nationella program i gymnasiet är stort och välkomnar därför utredningen och syftet med dess uppdrag. Det ligger i linje med hållbarhetskommisionens arbete och är av stor betydelse bland annat för Stockholms stads mål *1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor* samt *3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva*.

Fortsatt statsbidrag till lovskola i årskurs 8 och 9

Stadsledningskontoret instämmer helt i att regeringens förslag om 50 timmars eller två veckors obligatorisk lovskola kan vara otillräckligt, inte minst för nyanlända elever som anländer i årskurs 7-9. Stadsledningskontoret ser därför positivt på utredningens förslag om att statsbidrag för lovskola även i fortsättningen bör utgå till huvudmän som anordnar ytterligare, frivillig, lovskola utöver den obligatoriska lovskola som nu föreslås av regeringen.

Ökade möjligheter till anpassning av nyanlända elevers utbildning

Utbildningen behöver anpassas, undervisning och lärare måste utgå från individen och dess specifika bakgrund och behov. Idag finns otydliga och otillräckliga möjligheter för sådan anpassning i form av så kallad anpassad studiegång och prioriterad timplan. Stadsledningskontoret menar att utredningens förslag om förbättrade och förtydligade möjligheter genom så kallad anpassad timplan är nödvändigt. Samtidigt är det enligt stadsledningskontoret tydligt att det i grunden handlar om skolans och lärarnas förmåga och förutsättningar att se respektive individs bakgrund, förutsättningar och behov.

Förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet

Mot bakgrund av utredningens bedömning att studiehandledning på modersmålet är den absolut viktigaste insatsen för att förbättra nyanlända elevers kunskapsutveckling och öka måluppfyllelsen anser stadsledningskontoret att det är viktigt att denna rätt förstärks. Samtidigt vill stadsledningskontoret lyfta fram bristen på sådana handledare, och att resurser

måste tillsättas på flera nivåer för att säkerställa kompetensförsörjningen inom grund- och gymnasieskola. Vidare menar stadsledningskontoret att det kan finnas ett behov av att professionalisera denna yrkesgrupp, och att en formalisering av vissa kompetenskrav bör finnas.

Skriftligt omdöme i stället för terminsbetyget F samt framtagande av generell bedömningsstöd

Stadsledningskontoret välkomnar utredningens förslag om att nyanlända elever ska få ett skriftligt omdöme som tydligare beskriver elevens kunskapsnivåer. Stadsledningskontoret instämmer också i att det krävs stöd för lärarna att göra dessa bedömningar och ser därför positivt på förslaget om att skolverket ska utforma sådana bedömningsstöd.

En statlig utredning bör tillsättas om ämnena svenska och svenska som andraspråk

Utredningen konstaterar att kursplanerna för ämnena svenska och svenska som andraspråk inte skiljer sig nämnvärt, och att inget av ämnena är anpassat till elever som är nybörjare i svenska språket. Det är tydligt att en utveckling och anpassning av ämnet behöver göras för att bättre möta målgruppens behov. Stadsledningskontoret ställer sig däremot något tvekan till utredningens förslag om att tillsätta en ny utredning, och menar att det möjligen kan utformas som ett uppdrag till skolverket.

Ensamkommande barns rätt till modersmålsundervisning

Stadsledningskontoret anser att det är av vikt att hörsamma den forskning som tydligt pekar på att modersmålet har stor betydelse vid inläring av andra språk och andra ämnen. Därför instämmer stadsledningskontoret helt i utredningens förslag om att även ensamkommande barn ska ha rätt till modersmålsundervisning för att stödja och underlätta deras kunskapsutveckling.

En individuell studieplan

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till utredningens förslag om att individuella studieplaner ska upprättas för de nyanlända elever som påbörjar sin svenska skolgång i årskurs 7-9. En sådan uppfyller många syften, såsom att ge elever och vårdnadshavare en tydlig bild av undervisningen samt att underlätta övergången mellan skolenheter och skolformer.

Övriga generella synpunkter

Utredningen återkommer i sitt betänkande till de nyanlända elevernas heterogena sammansättning och vikten av att se till deras individuella bakgrund, förutsättningar och behov.

Stadsledningskontoret vill framhålla att den viktigaste faktorn för att ge denna elevgrupp, liksom alla elever, förutsättningar att klara kunskapskraven och uppnå gymnasiebehörighet är lärarnas kompetens och möjlighet till individanpassad undervisning. För att uppnå syftet med utredningen ställs höga krav på skolorna och, framför allt, lärarnas kompetens, kunskap och förmågor. Mot bakgrund av detta blir det enligt stadsledningskontoret tydligt att den största utmaningen ligger i det stora, och ökande, behovet av kompetenta lärare. Det råder redan idag lärarbrist och brist på sökande till lärarutbildningarna, och därför framstår det för stadsledningskontoret som om utmaningen ligger i att förbättra denna situation.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att de tids- och kostnadsuppskattningar som utredningen gör i sin konsekvensbeskrivning ligger under, och i vissa fall långt under, den faktiska tid och därmed de kostnader som kommer att uppstå om syftet med utredningen ska uppnås. Det är avgörande att skolhuvudmännen har tillräckliga resurser för att möta de behov som finns vad gäller kompetenta lärare och andra resurser såsom handledare på modersmålet med mera. Sammanfattningsvis konstaterar stadsledningskontoret att betänkandet inte tillräckligt tydligt lyfter fram de lärar- och kompetensbehov som skolan står inför redan idag, och vilka resurser och åtgärder som krävs för att komma tillrätta med dessa.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens förslag indelas under olika rubriker med förslag på åtgärder och anpassningar:

Fortsatt statsbidrag till lovskola i årskurs 8 och 9

Utredningen föreslår att statsbidrag även i fortsättningen ska utgå till skolor som anordnar lovskola för nyanlända elever i årskurs 8 och 9 utöver den obligatoriska lovskolan.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom förslaget.

Mer undervisningstid behövs för den nyanlända eleven som anländer till Sverige under de senare årskurserna.

Ökade möjlighet till anpassning av nyanlända elevers utbildning

Utredningen föreslår en anpassad timplan för nyanlända.

Utbildningsförvaltningen står i huvudsak bakom förslaget med följande synpunkter; Förstärkt studie- och yrkesvägledning bör kopplas till beslut om anpassad timplan. Beslutet bör beskrivas i den individuella utbildningsplanen. Skillnaden mellan den prioriterade timplanen och en anpassad timplan måste synliggöras.

Förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet

Utredningen föreslår att rätten till studiehandledning förstärks med att eleven ska få studiehandledning på modersmålet.

Utbildningsförvaltningen står i huvudsak bakom förslaget med följande tillägg:

- Rätten till studiehandledning bör även omfatta gymnasieskolans samtliga program.
- Uppdrag ges till Skolverket att ta fram en nationell digital plattform för studiehandledning.
- Uppdrag ges till Skolverket att ta fram en nationell utbildning för studiehandledare/modersmåls lärare i sitt modersmål, valfritt ämne och handledning.
- Omfattning i tid och längd bör tydliggöras för ökad likvärdighet.

Nyanlända elever ska få ett skriftligt omdöme i stället för terminsbetyget F

Utredningen föreslår att nyanlända elever som inte uppnår betyget E i stället ges ett skriftligt omdöme.

Utbildningsförvaltningen står i huvudsak bakom förslaget med tillägget att det skriftliga omdömet bör få en tydlig form och kopplas till bedömningsstöd, till exempel materialet ”Bygga svenska”.

Uppdrag om att ta fram ett generellt bedömningsstöd m.m.

Utredningen föreslår att Skolverket ges i uppdrag att:

Ta fram ett generellt bedömningsstöd och stödmaterial för att upprätthålla en likvärdig utbildning för nyanlända elever och att synliggöra kunskapsutveckling som ligger under kraven som motsvarar godkänt betyg

Ta fram ett stödmaterial i engelska på nybörjarnivå

Komplettera bedömningsstödet Bygga svenska med vägledning

Ta fram ett stödmaterial i alfabetisering.

Utbildningsförvaltningen står i huvudsak bakom förslaget med följande tillägg:

- De generella bedömningsstöden bör kopplas till formen för skriftliga omdömen och utformas som stöd för planering av elevers lärande.
- Bra med ett stödmaterial i engelska på nybörjarnivå
- För ökad likvärdighet bör Skolverket ges i uppdrag att ta fram nationella prov och summativa test utifrån bedömningsmaterialet Bygga svenska.
- Bra med ett stödmaterial i alfabetisering anpassad till åldersgruppen.

En statlig utredning bör tillsättas om ämnena svenska och svenska som andra språk

Utredningen föreslår att en särskild utredare ska tillsättas för att göra en bred översyn av ämnena svenska och svenska som andraspråk inom alla skolformer för att säkerställa att alla elevgruppers behov av svenskundervisning tillgodoses, samt en analys av hur lärarförserjningen tillgodoses.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag.

Ensamkommande barns rätt till modersmålsundervisning

Utredningen föreslår att huvudmän ska vara skyldiga att erbjuda modersmålsundervisning även till ensamkommande elever i alla skolformer.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag, med tillägget att nyanlända elever i gymnasieåldern även ska få läsa modersmålskurser på grundläggande nivå.

En individuell studieplan

Utredningen föreslår att för nyanlända elever, i de senare årskurserna, ska en individuell studieplan upprättas senast inom två månader i den svenska skolan. Utredningen anser att eleven har rätt att kunna se ett mål med sin utbildning i grundskolan.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom förslagen med tillägget att studie- och yrkesvägledning bör stärkas i upprättandet av den individuella utvecklingsplanen. Det är viktigt att skolan

tydligt förmedlar kunskap om sambandet mellan utbildning och arbetsmarknad inför valet till gymnasieskolan. Kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledare bör stärkas med interkulturell kompetens och rutiner för validering av tidigare skolkunskaper och betyg bör tydliggöras.

Mer flexibelt mottagande till introduktionsprogrammen

Utredningen föreslår att om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl får ungdomar som inte har godkänt i svenska/svenska som andraspråk, men som i övrigt uppfyller behörighetskraven, tas emot på programinriktat individuellt val. Utredningen föreslår vidare att yrkesintroduktion och individuellt alternativ ska stå öppna för de nyanlända ungdomar som har tillräckliga språkkunskaper.

Utbildningsförvaltningen ställer sig bakom förslaget, men föreslår en utredning om möjligheten att organisera språkintröduktion med mer flexibla övergångar till nationella program.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen, samt att beslutet justeras omedelbart.